

ศึกษาเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ในการยุติคดีเด็กและเยาวชน ในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาลตามกฎหมายไทยและแคนาดา

อัญชลี เทพอารักษ์กุล *

รองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์ **

บทคัดย่อ

หลักเกณฑ์ในการยุติคดีเด็กและเยาวชนในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาล เป็นการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 86 และมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งมาตรการนี้เป็นมาตรการที่ช่วยคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาไม่ให้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามปกติที่ต้องพิจารณาพิพากษาคดีโดยศาล มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาจึงเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกคู่ขนานไปกับกระบวนการยุติธรรมปกติ ถือได้ว่าเป็นอีกช่องทางหนึ่งของการอำนวยความยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน แต่การนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้มีหลักเกณฑ์โดยมีเงื่อนไขว่า “เด็กหรือเยาวชนต้องไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกมาก่อน” และมีข้อจำกัดในเรื่อง “อัตราโทษ” จึงทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไม่ได้รับโอกาสในการเข้าสู่กระบวนการทางเลือกได้ ทั้งยังเป็นการผลักดันให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่เป็นทางการอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและไม่สอดคล้องกับเป้าหมายของการดำเนินคดีอาญากับเด็กและเยาวชน ซึ่งมีความแตกต่างจากกฎหมายแคนาดาเนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศแคนาดาตามมาตรา 10 (2) มิได้มีการกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวไว้ และการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาทั้งในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาลตามกฎหมายแคนาดามีข้อจำกัดตามมาตรา 10 (3) เฉพาะในกรณีที่เยาวชนปฏิเสธว่าเข้าร่วมหรือปฏิเสธว่ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิด และเยาวชนได้แสดงออกถึงความต้องการที่จะให้มีการดำเนินคดีโดยศาลยุติธรรมสำหรับเยาวชน คดีก็จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาอย่างเป็นทางการ โดยมีข้อจำกัดในเรื่องอัตราโทษดังเช่นตามกฎหมายไทย จึงทำให้เยาวชนได้รับการจัดการที่สอดคล้องกับหลักการของกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศแคนาดา ดังนั้น หากมีการยกเลิกเงื่อนไขโดยการตัดถ้อยคำในมาตรา 86 วรรคหนึ่ง และมาตรา 90 คำว่า “ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชน

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกมาก่อน” และเพิ่มเงื่อนไขในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ตามมาตรา 86 วรรคหนึ่ง โดยให้มีการเพิ่มถ้อยคำว่า “และเมื่อข้อเท็จจริงตามพฤติการณ์แห่งคดีไม่ปรากฏว่าเป็นการกระทำความผิดอันมีลักษณะที่เป็นภัยอันตรายต่อประชาชนหรือกระทบต่อสาธารณะอย่างร้ายแรง” การลดข้อจำกัดทางกฎหมาย ตามมาตรา 90 ในเรื่องอัตราโทษโดยคงไว้เพียงโทษจำคุกเท่านั้นและให้มีการเพิ่มถ้อยคำดังนี้ “เมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงความร้ายแรงของการกระทำความผิด ประเภทของความผิด และประวัติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่ผ่านมา หรือเหตุการณ์อื่น ๆ ที่ทำให้มีความร้ายแรงยิ่งขึ้น และการเลือกใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาที่เหมาะสม” และเพื่อก่อให้เกิดความชัดเจนและเป็นแนวทางปฏิบัติอย่างเดียวกัน จึงควรเพิ่มโดยกำหนดวิธีการในการนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้ในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาล โดยเพิ่มถ้อยคำว่า “ในกรณีเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันหรือกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ถือข้อหาที่มีอัตราโทษสูงสุดเป็นเกณฑ์” ในมาตรา 86 วรรคหนึ่ง และมาตรา 90 จึงน่าจะเป็นแนวทางที่เหมาะสมเพื่อให้กลไกในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนสามารถขับเคลื่อนไปสู่แนวทางในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับเด็กและเยาวชน

1. บทนำ

ปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาที่มีความสำคัญ นอกจากนั้น การใช้มาตรการทางกฎหมายและการลงโทษผู้กระทำความผิดไม่อาจแก้ไขผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนได้อย่างแท้จริง ประเทศต่าง ๆ จึงได้มีการพัฒนาให้มีการแยกกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั่วไปอย่างเด็ดขาด โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งไปในการค้นหาสาเหตุแห่งการกระทำความผิดและมุ่งที่จะให้ความสำคัญกับการป้องกัน แก้ไข ฟื้นฟู และพัฒนาเด็กและเยาวชนมากกว่ามุ่งที่จะลงโทษ ปัจจุบันจึงได้มีการนำหลักเกณฑ์ในการยุติคดีเด็กและเยาวชนมาใช้ในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาลโดยใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ยังมีความสอดคล้องกับหลักการตามกฎมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชน (กฎปักกิ่ง) และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ในการยุติคดีเด็กและเยาวชนในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาลตามกฎหมายไทยและแคนาดา เพื่อเสนอแนวทางในการให้โอกาสเด็กและเยาวชนได้เข้าสู่กระบวนการตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ทั้งยังช่วยให้เด็กและเยาวชนได้รับการแก้ไข ฟื้นฟู เพื่อปรับพฤติกรรมนิสัยตามแนวทางของวิชาการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน และได้รับการปฏิบัติอย่าง

ถูกต้อง เป็นธรรม และเหมาะสมตรงตามเจตนารมณ์ในการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและ สอดคล้องกับเป้าหมายของการดำเนินคดีอาญากับเด็กและเยาวชนได้อย่างแท้จริง

2. หลักเกณฑ์ในการยุติคดีเด็กและเยาวชนในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาลตาม กฎหมายไทยและแคนาดา

หลักเกณฑ์ในการยุติคดีเด็กและเยาวชนโดยใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดี อาญา เป็นมาตรการที่ช่วยคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาไม่ให้เข้าสู่กระบวนการ ยุติธรรมตามปกติที่ต้องพิจารณาพิพากษาคดีโดยศาล มาตรการดังกล่าวนี้ยังช่วยหลีกเลี่ยงมลทิน และตราบาปที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนได้ ในประเทศไทยมีการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ในการ เบี่ยงเบนคดีภายใต้แนวคิดหลักการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ซึ่งเป็นมาตรการที่ สามารถใช้ได้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน โดยใน ประเทศไทยมีการใช้รูปแบบของการประชุมกลุ่มครอบครัวเป็นหลัก

2.1 หลักเกณฑ์ในการยุติคดีเด็กและเยาวชนในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาลตาม กฎหมายไทย

2.1.1 หลักเกณฑ์ในการยุติคดีเด็กและเยาวชนในชั้นเจ้าพนักงาน

หลักเกณฑ์ในการยุติคดีเด็กและเยาวชนในชั้นเจ้าพนักงานเป็นการใช้มาตรการพิเศษ แทนการดำเนินคดีอาญา โดยมีจุดเริ่มต้นในการนำมาใช้กับกลุ่มเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด ในคดีเล็กน้อยเท่านั้น ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและ เยาวชน พ.ศ. 2494 และมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธี พิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 โดยให้นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ใน รูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน (Family and Community Groups Conference) มา ใช้ในฐานะเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกโดยใช้ควบคู่กับมาตรา 63 เป็นครั้งแรก ทั้งนี้มี วัตถุประสงค์เพื่อคัดแยกเด็กและเยาวชนกลุ่มที่กระทำผิดครั้งแรกและกระทำความผิดเพียง เล็กน้อยโดยใช้วิธีการเบี่ยงเบนหรือหันเห (diversion) คดีเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้โดยไม่ต้องฟ้อง คดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ปัจจุบันกฎหมายกำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวใช้ มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ในชั้นเจ้าพนักงานเป็นไปตามบทบัญญัติในมาตรา 86 ถึงมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ ครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยนำมาใช้กับเด็กและเยาวชนกลุ่มที่กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษ อย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม โดย “เด็กหรือเยาวชนนั้นต้องไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกมาก่อน” เว้นแต่

เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือเป็นความผิดลหุโทษ และเมื่อปรากฏว่าเด็กและเยาวชนนั้นสำนึกผิดและอาจกลับตนเป็นคนดีได้ และผู้เสียหายยินยอมให้อภัย โดยทั้งผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนเห็นด้วยกับแผนแก้ไขฟื้นฟูนั้น และเมื่อเด็กหรือเยาวชนได้ปฏิบัติตามแผนแก้ไขฟื้นฟูอย่างครบถ้วนแล้วและศาลเยาวชนและครอบครัวเห็นชอบด้วย เด็กหรือเยาวชนดังกล่าวก็จะได้รับผลดีโดยไม่ต้องถูกฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัว จึงมีผลทำให้คดียุติลงในชั้นของพนักงานอัยการ แต่การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงานยังคงมีเงื่อนไขที่น่าจะยังไม่เหมาะสมในการนำมามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้ รวมถึงความไม่ชัดเจนของกฎหมายในคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดหลายกรรมต่างกันหรือกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทว่าจะใช้หลักเกณฑ์ใดมาพิจารณาว่าจะนำมามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้หรือไม่ ซึ่งในประเด็นนี้จะได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในการยุติคดีเด็กหรือเยาวชนในชั้นเจ้าพนักงานในหัวข้อต่อไป

2.1.2 หลักเกณฑ์ในการยุติคดีเด็กและเยาวชนในชั้นศาล

หลักเกณฑ์ในการยุติคดีเด็กและเยาวชนในชั้นศาล เป็นการนำมามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้ ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติในมาตรา 90 ถึงมาตรา 94 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กล่าวคือ แม้ว่าคดีจะอยู่ในชั้นของการฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัวแล้วก็ตาม ก็สามารถนำมามาตรการดังกล่าวมาใช้ได้ เพียงแต่มีเงื่อนไขว่าต้องกระทำก่อนศาลเยาวชนและครอบครัวมีคำพิพากษา มาตรการนี้เป็นมาตรการที่ศาลสามารถใช้คัดกรองเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนที่ไม่ควรอยู่ในกระบวนการยุติธรรมได้มีโอกาสออกจากกระบวนการยุติธรรมโดยเร็วที่สุดและสามารถกลับคืนสู่สังคมและใช้ชีวิตอย่างมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์โดยไม่ต้องทำการพิพากษาคดี การใช้มาตรการนี้จะมีกระบวนการเข้าสู่การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจากการร่วมมือกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือเยาวชน ผู้เสียหาย และโจทก์ ภายใต้แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) เช่นเดียวกับมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงาน แต่การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นศาล ยังคงมีหลักเกณฑ์ในเรื่องของเงื่อนไขและอัตราโทษที่น่าจะยังไม่เหมาะสมในการนำมามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้ รวมถึงความไม่ชัดเจนของกฎหมายในคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดหลายกรรมต่างกันหรือกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทเช่นเดียวกับการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงาน ซึ่งในประเด็นนี้จะได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์

การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในการยุติคดีเด็กหรือเยาวชนในชั้นศาลในหัวข้อต่อไป

2.2 หลักเกณฑ์ในการยุติคดีเด็กและเยาวชนในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาลตามกฎหมายแคนาดา

กฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศแคนาดามีเป้าหมายที่สำคัญคือ ลดการใช้กระบวนการทางศาลและหลีกเลี่ยงการที่เยาวชนจะใช้กระบวนการของศาลอย่างเป็นทางการ ด้วยวิธีเพิ่มการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา (Extrajudicial Measures) โดยมีการกำหนดหลักการ วัตถุประสงค์ และรูปแบบเฉพาะ เกี่ยวกับการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาไว้อย่างชัดเจน ซึ่งในมลรัฐต่างๆ ของประเทศแคนาดาได้มีการนำกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนมาใช้เป็นแบบเดียวกัน แต่จะมีความแตกต่างกันในเรื่องโปรแกรมของมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาที่นำมาใช้ เนื่องจากในแต่ละมลรัฐจะให้แต่ละชุมชนได้มีโอกาสรับผิดชอบต่ออาชญากรรมของเยาวชนในแนวทางของตนเอง เพื่อช่วยในการแก้ไขฟื้นฟูเยาวชน และช่วยให้เยาวชนเหล่านั้นได้กลับคืนสู่สังคมอีกครั้งหนึ่ง

2.2.1 เงื่อนไขในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาล

การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงานมีเงื่อนไขเช่นเดียวกับการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นศาล ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติในมาตรา 10 (2) ของกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศแคนาดา ซึ่งอาจจะนำมาใช้เฉพาะในกรณีที่

(ก) ส่วนหนึ่งของโปรแกรมการลงโทษอาจจะได้รับอนุญาตจากอัยการสูงสุด หรือให้อำนาจบุคคลหรือสมาชิกของกลุ่มบุคคลซึ่งถูกกำหนดโดยผู้ว่าการรัฐ (Lieutenant governor) ในสภาพจังหวัดนั้น

(ข) บุคคลที่จะพิจารณาว่าการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการและชั้นศาลมีความเหมาะสมหรือไม่ ต้องคำนึงถึงความต้องการของเยาวชนและความสนใจของสังคม

(ค) เยาวชนต้องได้รับทราบถึงมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการและชั้นศาล โดยความยินยอมด้วยความสมัครใจ

(ง) ก่อนที่จะยินยอมทำตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการและชั้นศาล เยาวชนจะต้องได้รับทราบถึงสิทธิในการได้รับคำแนะนำจากที่ปรึกษากฎหมายและโอกาสที่เหมาะสมในการได้รับคำปรึกษาจากที่ปรึกษากฎหมาย

(จ) เยาวชนยอมรับผิดชอบต่อการกระทำหรือละเว้นพฤติกรรมซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดกฎหมาย

(ฉ) มีความเห็นจากอัยการสูงสุดว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะฟ้องร้องดำเนินคดีตามกฎหมาย

(ช) การฟ้องร้องผู้กระทำความผิดไม่ขัดต่อกฎหมาย

2.2.2 ข้อจำกัดในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาล

การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงานมีข้อจำกัดเช่นเดียวกับการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นศาล ตามบัญญัติไว้ในมาตรา 10 (3) ของกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศแคนาดา กล่าวคือ มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการและชั้นศาลไม่อาจนำมาใช้กับเยาวชนที่

(ก) ปฏิเสธว่าเข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด

(ข) แสดงออกถึงความต้องการที่จะให้มีการดำเนินคดีโดยศาลยุติธรรมสำหรับเยาวชน

ถ้าเยาวชนปฏิเสธว่าเกี่ยวข้องหรือปฏิเสธความรับผิดชอบ อาจจะมีการดำเนินคดีตามกฎหมายและเข้าสู่กระบวนการพิจารณาอย่างเป็นทางการ

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ในการยุติคดีเด็กและเยาวชนในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาลตามกฎหมายไทยและแคนาดา

3.1 วิเคราะห์รูปแบบของการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาล

ประเทศแคนาดามีการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบที่มีความหลากหลาย โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและสังคมเป็นหลัก คณะกรรมการกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน จะเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญในการประสานงานเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันของกลุ่มชุมชนหรือหน่วยงานบริการคุ้มครองเด็กและระบบความยุติธรรมทางอาญาเด็กและเยาวชน เพื่อให้เยาวชนได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและถูกต้องตามสิทธิของเยาวชนรวมทั้งยังเป็นการบูรณาการด้วยการมีส่วนร่วมขององค์กรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตลอดจนครอบครัว

ชุมชน และสังคม เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสาธารณสุข ส่งเสริมให้เยาวชนผู้กระทำความผิด ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูและกลับคืนสู่สังคม และสนับสนุนการป้องกันการก่ออาชญากรรมในอนาคตอีกด้วย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้ว จะเห็นได้ว่ารูปแบบของการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในศาลเยาวชนและครอบครัวของไทยทั้งในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาล จะใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบของการประชุมกลุ่มครอบครัวเป็นหลัก โดยให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปรับเปลี่ยนความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน บรรเทา ทดแทน หรือชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ชุมชนและสังคม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่ออนาคตของเด็กหรือเยาวชนและต่อผู้เสียหายมากกว่าการพิจารณาพิพากษา

3.2 วิเคราะห์เงื่อนไขการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาล

การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาลของประเทศแคนาดานั้น ต้องพิจารณาถึงความร้ายแรงของการกระทำผิด ประเภทของความผิด และจำนวนคดีที่เยาวชนกระทำความผิดกฎหมายหรือเหตุการณ์อื่น ๆ ที่ทำให้มีความร้ายแรงยิ่งขึ้น เงื่อนไขอื่นที่เพิ่มขึ้นต้องเป็นไปตามมาตรา 10 (2) ของกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศแคนาดา ก่อนที่จะนำมาตราการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการและชั้นศาลมาใช้ นอกจากนี้ แม้ว่าเยาวชนจะเคยทำความตกลงให้ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาก่อน หรือเคยกระทำความผิดกฎหมายมาก่อนก็ไม่ทำให้เยาวชนหมดโอกาสในการนำมาตราการนี้มาใช้อีก เยาวชนสามารถเข้าสู่โปรแกรมมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการและชั้นศาลได้มากกว่าหนึ่งครั้งและยังสามารถเข้าสู่โปรแกรมมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นศาลได้ถึงแม้ว่าคดีจะขึ้นสู่ศาลแล้ว และถูกตัดสินว่ามีความผิดในคดีก่อนหน้านี้แล้ว และสามารถนำมาใช้ได้โดยไม่มีจำกัดจำนวนครั้งที่เยาวชนอาจจะถูกจัดการด้วยการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานอัยการและชั้นศาล ดังนั้น การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาของประเทศแคนาดาจึงเปิดกว้างสำหรับเยาวชนที่กระทำความผิด เพื่อให้เยาวชนได้รับการจัดการที่สอดคล้องกับหลักการของกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศแคนาดาอย่างแท้จริง

สำหรับประเทศไทยนั้น การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาล มีเงื่อนไขในการนำมาตราการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้ โดยต้องปรากฏว่า “เด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกมาก่อน” กรณีนี้จึงทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมาก่อนแล้วไม่ได้รับโอกาสในการเข้าสู่กระบวนการตามมาตรการทางเลือก ทั้งยังเป็นการผลักดันให้เด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ซึ่งไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และไม่สอดคล้อง

กับเป้าหมายของการดำเนินคดีอาญากับเด็กและเยาวชนที่มีความแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาทั่วไป นอกจากนี้ วัตถุประสงค์หลักของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ก็มีได้มุ่งให้ใช้กับผู้ที่มีความผิดครั้งแรกเท่านั้น และในกรณีนี้ควรต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงตามพฤติการณ์แห่งคดีไม่ปรากฏว่าเป็นการกระทำความผิดอันมีลักษณะที่เป็นภัยอันตรายต่อประชาชนหรือกระทบต่อสาธารณะอย่างร้ายแรงประกอบการพิจารณาในการนำมาตราการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้ด้วย ดังนั้น หากมีการยกเลิกเงื่อนไขโดยการตัดถ้อยคำในมาตรา 86 วรรคหนึ่ง และมาตรา 90 คำว่า “เมื่อปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกมาก่อน” และเพิ่มเงื่อนไขในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ตามมาตรา 86 วรรคหนึ่ง โดยให้มีการเพิ่มถ้อยคำว่า “และเมื่อข้อเท็จจริงตามพฤติการณ์แห่งคดีไม่ปรากฏว่าเป็นการกระทำความผิดอันมีลักษณะที่เป็นภัยอันตรายต่อประชาชนหรือกระทบต่อสาธารณะอย่างร้ายแรง” จึงน่าจะเป็นแนวทางที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและสอดคล้องกับเป้าหมายของการดำเนินคดีอาญากับเด็กและเยาวชน

3.3 วิเคราะห์ข้อจำกัดในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาล

การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาทั้งในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาลของประเทศแคนาดา มีข้อจำกัดเฉพาะในกรณีที่เยาวชนปฏิเสธว่าเข้าร่วมหรือปฏิเสธว่ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิด และเยาวชนได้แสดงออกถึงความต้องการที่จะให้มีการดำเนินคดีโดยศาลยุติธรรมสำหรับเยาวชน กล่าวคือ มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาไม่สามารถนำมาใช้ได้ถ้าเยาวชนปฏิเสธที่เข้าร่วมในมาตรการดังกล่าว ซึ่งหลักการนี้เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศแคนาดามีจุดมุ่งหมายในการคุ้มครองสาธารณสุข โดยมาตรการที่ใช้กับเยาวชนต้องได้สัดส่วนกับความรุนแรงของการกระทำความผิดและระดับความรับผิดชอบของเยาวชน ทั้งยังส่งเสริมให้เยาวชนผู้กระทำความผิดได้รับการแก้ไขฟื้นฟูและกลับคืนสู่สังคม สนับสนุนการป้องกันการก่ออาชญากรรมในอนาคตและสนับสนุนให้ผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถและกลับคืนเป็นคนดีของสังคม นอกจากนี้ การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาสำหรับเยาวชนที่กระทำความผิดในประเทศแคนาดาไม่ได้มีข้อจำกัดเกี่ยวกับประเภทคดีที่นำมาใช้ แต่การนำมาตราการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้ต้องพิจารณาถึงความร้ายแรงของการกระทำความผิด ประเภทของความผิด และจำนวนคดีที่เยาวชนกระทำความผิดกฎหมาย ประวัติการกระทำความผิดที่ผ่านมา หรือเหตุการณ์อื่น ๆ ที่ทำให้มีความร้ายแรงยิ่งขึ้น และการเลือกใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาที่เหมาะสม

สำหรับประเทศไทยนั้น การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามีข้อจำกัดในเรื่องอัตราโทษ ซึ่งในประเด็นนี้จะวิเคราะห์ในกรณีที่มีการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นศาลเท่านั้น กล่าวคือ การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นศาลของ

ไทย กฎหมายบัญญัติว่า กรณีที่ศาลจะมีคำสั่งให้มีการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้ ต้องเป็นกรณีที่ “เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินยี่สิบปีไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม” การที่กฎหมายได้วางข้อจำกัดในเรื่องอัตราโทษไว้ย่อมเป็นการตัดโอกาสเด็กและเยาวชนที่จะเข้าสู่กระบวนการดังกล่าว ทำให้เด็กและเยาวชนต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่เป็นทางการอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งในกรณีนี้ จะเห็นได้ว่าการที่จะนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้ได้นั้น สิ่งที่ต้องพิจารณาเป็นอันดับแรก คือ อัตราโทษ ในทางวิชาการเห็นกันว่า “โทษในทางอาญานั้นควรใช้เท่าที่จำเป็น แต่ความช่วยเหลือในทางสังคมควรนำมาใช้ให้มากที่สุด” ซึ่งก็ตรงกับแนวความคิดของการเบี่ยงเบนคดีนั่นเอง ซึ่งแนวความคิดของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไม่ได้มุ่งให้ใช้กับผู้ทำความผิดเล็กน้อยเท่านั้น กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ให้ความสำคัญกับความยุติธรรมว่ามีเป้าหมายหลักอยู่ที่การเยียวยาแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมไม่ว่าความขัดแย้งเหล่านั้นจะเกิดขึ้นเมื่อไรและที่ไหนก็ตาม โดยเปิดโอกาสให้เหยื่ออาชญากรรมมีพื้นที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมอย่างชัดเจนและเป็นการประเมินค่าความเสียหายที่ผู้กระทำความผิดต้องชดใช้แก่เหยื่ออาชญากรรม ไม่ใช่ด้วยอัตราโทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิด

นอกจากนั้น การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นศาลมีความแตกต่างจากการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงาน เนื่องจาก ผู้ที่ใช้อำนาจตามมาตรานี้โดยตรงคือศาล และเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในการพิพากษาคดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนแล้ว มีหลักการว่า ในการพิจารณาและพิพากษาคดีที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งควรจะได้รับบริการฝึกอบรม สั่งสอน และสงเคราะห์ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการที่จะลงโทษ และในการพิพากษาคดีนั้นให้ศาลคำนึงถึงบุคลิกลักษณะสภาพร่างกายและสภาพจิตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งแตกต่างกันเป็นคน ๆ ไป และลงโทษหรือเปลี่ยนโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมกับตัวเด็กหรือเยาวชน และพฤติการณ์เฉพาะเรื่อง แม้เด็กหรือเยาวชนนั้นจะได้กระทำความผิดร่วมกัน จะเห็นได้ว่าโดยปกติในคดีอาญาทั่วไปเมื่อเสร็จการพิจารณาแล้วจะต้องพิพากษาเสมอ แต่สำหรับการพิจารณาคดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนแล้ว ศาลอาจจะไม่มีคำพิพากษา และมีคำสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยชั่วคราวหรือให้ส่งตัวจำเลยไปควบคุมไว้ยังสถานพินิจชั่วคราว หรือให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนไปพลางก่อนได้ นอกจากนี้คำพิพากษาหรือคำสั่งคดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนอาจมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับโทษหรือวิธีการสำหรับเด็กได้

เนื่องจากมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาถูกนำมาใช้เป็นมาตรการทางเลือก ไม่ใช่เป็นการนำมาใช้ทดแทนกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนกระแสหลัก โดยมีวัตถุประสงค์ในการนำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นทางการที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นจึงควรลดข้อจำกัดทางกฎหมายตามมาตรา 90

ในเรื่องอัตราโทษโดยคงไว้เพียงโทษจำคุกเท่านั้นและให้มีการเพิ่มถ้อยคำในการนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้ในชั้นศาล โดยให้นำมาใช้ในกรณีที่ “เมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงความร้ายแรงของการกระทำความผิด ประเภทของความผิด และประวัติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่ผ่านมา หรือเหตุการณ์อื่น ๆ ที่ทำให้มีความร้ายแรงยิ่งขึ้น และการเลือกใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาที่เหมาะสม” ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่ออนาคตของเด็กหรือเยาวชนและต่อผู้เสียหายมากกว่าการพิจารณาพิพากษาคดี

4. ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญา เจตนารมณ์และเป้าหมายในการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาที่มุ่งเน้นให้มีการดำเนินการอบรมแก้ไขฟื้นฟูจิตใจมากกว่ามุ่งที่จะลงโทษ จึงมีข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายในการนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ตามที่ได้นำเสนอและอธิบายมาอย่างละเอียดแล้วในบทก่อนหน้านี้นี้สรุปได้ดังนี้

4.1 ข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขมาตรา 86 วรรคหนึ่ง ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

1) ให้มีการยกเลิกเงื่อนไขโดยการตัดถ้อยคำในมาตรา 86 วรรคหนึ่ง คำว่า “ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก” น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์กับเด็กและเยาวชนมากกว่าและทำให้เด็กและเยาวชนได้รับการแก้ไข ฟื้นฟูเพื่อปรับพฤติกรรมสั้ยตามแนวทางของวิชาการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน รวมทั้งยังทำให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและสอดคล้องกับเป้าหมายของการดำเนินคดีอาญากับเด็กและเยาวชนอีกด้วย

2) ให้มีการเพิ่มเงื่อนไขการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 86 วรรคหนึ่ง คำว่า “และเมื่อข้อเท็จจริงตามพฤติการณ์แห่งคดีไม่ปรากฏว่าเป็นการกระทำความผิดอันมีลักษณะที่เป็นภัยอันตรายต่อประชาชนหรือกระทบต่อสาธารณะอย่างร้ายแรง” เพื่อเป็นการคุ้มครองสาธารณชน โดยมาตรการที่นำมาใช้กับเยาวชนต้องได้สัดส่วนกับความรุนแรงของการกระทำความผิดและระดับความรับผิดชอบของเยาวชน

3) การที่เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาจะสามารถเข้าสู่กระบวนการตามมาตรานี้ได้ต้องเป็นคดีที่ “เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม” กรณีอาจเกิดปัญหาในคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดหลายกรรมต่างกันหรือกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทว่าจะใช้หลักเกณฑ์ใดมาพิจารณาว่าจะนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้หรือไม่ ดังนั้น เพื่อก่อให้เกิดความชัดเจนในการนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้

ในชั้นเจ้าพนักงาน จึงควรเพิ่มถ้อยคำว่า “ในกรณีเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันหรือกรรมเดียว ผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ถือข้อหาที่มีอัตราโทษสูงสุดเป็นเกณฑ์” ในมาตรา 86 วรรคหนึ่ง ตอนท้าย

4.2 ข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขมาตรา 90 ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

1) ให้มีการยกเลิกเงื่อนไขโดยการตัดถ้อยคำในมาตรา 90 คำว่า “ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกมาก่อน” น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์กับเด็กและเยาวชนมากกว่าและทำให้เด็กและเยาวชนได้รับการแก้ไข ฟื้นฟู เพื่อปรับพฤติกรรมเสียตามแนวทางของวิชาการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน รวมทั้งยังทำให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและสอดคล้องกับเป้าหมายของการดำเนินคดีอาญากับเด็กและเยาวชน เช่นเดียวกันกับการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงาน

2) ข้อจำกัดในเรื่องอัตราโทษของคดีที่จะนำมาตราการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาใช้ตามที่บัญญัติว่า “เมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสี่ปีไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม” ข้อจำกัดในเรื่องอัตราโทษดังกล่าวจึงเป็นการตัดโอกาสเด็กและเยาวชนที่จะเข้าสู่กระบวนการตามมาตรานี้ ทำให้เด็กและเยาวชนต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่เป็นทางการอย่างเต็มรูปแบบ ดังนั้น เพื่อเป็นการให้โอกาสเด็กและเยาวชนให้สามารถเข้าสู่กระบวนการดังกล่าวได้ จึงควรลดข้อจำกัดในเรื่องอัตราโทษโดยคงไว้เพียงโทษจำคุกเท่านั้นและให้มีการเพิ่มถ้อยคำดังนี้ “เมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงความร้ายแรงของการกระทำความผิด ประเภทของความผิด และประวัติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่ผ่านมา หรือเหตุการณ์อื่น ๆ ที่ทำให้มีความร้ายแรงยิ่งขึ้น และการเลือกใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาที่เหมาะสม” โดยไม่ต้องใช้อัตราโทษเป็นเกณฑ์ในการนำมาตราการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้ในชั้นศาลแต่เพียงประการเดียว

3) การที่เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาจะสามารถเข้าสู่กระบวนการตามมาตรานี้ได้ต้องเป็นคดีที่ “เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม” ดังนั้น เพื่อก่อให้เกิดความชัดเจนในการนำมาตราการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้ในชั้นศาล ซึ่งข้อเสนอแนะดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับ “ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหลังฟ้องคดี พ.ศ. 2556” และเป็นไปตามเจตนารมณ์ในการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีได้จัดตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาคดีโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา แต่มุ่งที่จะหันเหเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดให้หลุดพ้นจากวิถีทางของอาชญากรรม โดยใช้วิธีการแก้ไข

ฟื้นฟูและการบูรณาการต่อผู้กระทำผิด การใช้วิธีการบำบัดรักษาที่เหมาะสมกับสภาพความผิดของเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคลแทนการลงโทษ จึงควรเพิ่มถ้อยคำว่า “ในกรณีเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันหรือกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ถือข้อหาที่มีอัตราโทษสูงสุดเป็นเกณฑ์” ในมาตรา 90 ตอนท้าย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กระทรวงยุติธรรม คณะทำงานโครงการนำร่องพัฒนาระบบงานยุติธรรมชุมชน. (2550). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2544). *ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ชชาติ ชัยเดชสุริยะ และณัฐวสา ฉัตรไพฑูริย์ (คณะผู้แปล). (2547). *มาตรฐานองค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา*. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- คณิต ณ นคร. (2555). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- คณะกรรมการเนติบัณฑิต สมัยที่ 63 สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. (2554). *รพี' 54*. กรุงเทพฯ: บพิธิการพิมพ์.
- จารุณี ตันตยาคม. (ม.ป.ป.). *คำอธิบายกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน และคดีส่วนแบ่งเกี่ยวกับผู้เยาว์ในศาลคดีเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ: ประยูรวงศ์.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2548). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: การคืน “อำนาจ” แก่เหยื่ออาชญากรรมและชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ประธาน วัฒนวานิชย์. (2530). *กฎหมายเกี่ยวกับความผิดของเด็กและกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ: เจริญผล.
- วิชา มหาคุณ. (2543). *การปฏิรูประบบศาลเยาวชนและครอบครัว (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- หยุด แสงอุทัย. (2496). *ความรู้เรื่องกฎหมายอาญาสำหรับประชาชน*. พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพ พลโท พลต พลตปรปักษ์ พิบูลภาณุวัฒน์ ณ เมรุวัดพระศรีมหาธาตุ 27 สิงหาคม 2496. พระนคร: ม.ป.ท.

อัจฉริยา ชูตินันท์. (2552). *กฎหมายเกี่ยวกับคดีเด็ก เยาวชน และคดีครอบครัว* (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

บทความ

ประธาน วัฒนวาณิชย์. (2528). “กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนการศึกษา
เปรียบเทียบบรรทัดฐานทางด้านกฎหมาย.” *วารสารนิติศาสตร์*, 15 (3).

อัจฉริยา ชูตินันท์. (2555, มิถุนายน – สิงหาคม). “พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว
และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553.” *วารสารนิติศาสตร์ปริทัศน์
พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*, 1 (1).

รายงานการวิจัย

สำนักงานกิจการยุติธรรม. (2554). *รายงานการศึกษาวิจัยเพื่อนำเสนอในการประชุมทางวิชาการ
ระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรมครั้งที่ 9 “การขับเคลื่อนพลังสังคมสู่การพัฒนา
กระบวนการยุติธรรมที่ยั่งยืน”* 30 – 31 สิงหาคม 2554 ณ ห้องแกรนด์ไดมอนด์
บอลรูม ศูนย์การประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.
กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการยุติธรรม.

อัจฉริยา ชูตินันท์. (2551). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการประชุมกลุ่ม
ครอบครัวและชุมชนเพื่อหันเหคดีเด็กและเยาวชน โดยไม่ต้องขึ้นสู่ศาลเยาวชนและ
ครอบครัว* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

เอกสารอื่น

รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : ทางเลือกใหม่สำหรับ
กระบวนการยุติธรรมไทย*. กระทรวงยุติธรรม ร่วมกับ โครงการพัฒนาระบบกฎหมาย
ไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล 16
มกราคม 2545.

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

- วันชัย รุจนวงศ์. (ม.ป.ป.). *ประเด็นสำคัญจากหนังสือ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ The Little Book of Restorative Justice of Howard Zehr Good Books, Intercourse, PA 17534 (2002)*. สืบค้นเมื่อ 7 สิงหาคม 2555, จาก http://elib.coj.go.th/Article/c4_4_4.pdf
- อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child). (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2555, จาก <http://www.mfa.go.th/humanrights/images/stories/crcr.pdf>
- อภิรดี โพธิ์พร้อม. (ม.ป.ป.). 8 ปี แห่งการรอคอยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2555, จาก http://elib.coj.go.th/Article/courtP4_6_6.pdf

กฎหมาย

- พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534.
- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494.
- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553.

ภาษาต่างประเทศ

ELECTRONIC SOURCES

- Canadian Resource Centre for Victims of Crime. (2011). *Restorative Justice in Canada: what victims should know*. Retrieved July, 9, 2013. from <http://www.rjlilloet.ca/documents/restjust.pdf>
- Department of Justice. (2013). *Extrajudicial Measures*. Retrieved July, 31, 2013. from <http://www.justice.gc.ca/eng/cj-jp/yj-jj/ycja-lsjpa/sheets-feuillets/measur-mesur.html>
- Public Prosecution Service of Canada. (2008). *ALTERNATIVE AND EXTRAJUDICIAL MEASURES*. Retrieved July, 10, 2013. from <http://www.ppsc-sppc.gc.ca/eng/pub/fpsd-sfpg/fps-sfp/fpd/ch14.html>

Susan M. Doyle, Tara Farrell and Amy Sheppard. (2006). *For the Record the Youth Criminal Justice Act a new law for Canadian youth a new collaborative approach* (3rd ed.). Retrieved July, 9, 2013. from <http://www.publiclegalinfo.com/FTREnglish.pdf>

The John Howard Society Of Alberta. (2012). *The Youth Criminal Justice Act - Handbook*. Retrieved July, 18, 2013. from <http://www.johnhoward.ab.ca/docs/modules/YCJA/YCJA0102-JHSAHandbook2012.pdf>

The John Howard Society Of Alberta. (2013). *Youth Criminal Justice Act Introduction*. Retrieved July, 19, 2013. from <http://johnhoward.ab.ca/docs/modules/YCJA/YCJA0101-Introduction.pdf>

LAW

Youth Criminal Justice Act 2002.